
INNSPILL TIL PARTIPROGRAM

2025-2029

NHO Byggenæringen

Innholdsfortegnelse:

- 1 Innledning
- 2 En seriøs og produktiv byggenæring
- 3 God tilgang på kompetanse
- 4 Kutte utslipp og bygge klimaløsninger
- 5 Natur og arealbruk
- 6 Enkelt å være seriøs

Kontakt:

Guro Hauge, direktør for bærekraft og samfunnspolitikk

Guro.hauge@nhobyggenaringen.no

Tlf: 918 78 318

INNSPILL TIL PARTIENES PROGRAMPROSESSER 2025

Bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen (byggenæringen) er Norges største fastlandsnæring med over 450 000 sysselsatte. Fremoverlente norske bedrifter og dyktige ansatte bidrar til store skatteinntekter til fellesskapet og til å realisere samfunnets behov for boliger, formålsbygg og infrastruktur. Næringen skal frem mot 2030 bidra til å bygge et moderne og bærekraftig samfunn gjennom å:

- ❖ Realisere bygg og infrastruktur som dekker samfunnets behov
- ❖ Kutte utslipp og bygge morgendagens klimaløsninger.
- ❖ Videreutvikle en seriøs næring som tar samfunnsansvar.

Byggenæringen ønsker tydelige krav om økt kvalitet og lavere klimautslipp velkommen, forutsatt at rammevilkårene også styrkes. Om både krav og rammevilkår styrkes parallelt, kan byggenæringen være med å realisere store samfunnsgevinster i tiden som kommer.

Innspillene er utarbeidet i samarbeid mellom 13 bransjeforeninger som sammen utgjør NHO Byggenæringen. Bak NHO Byggenæringen står 3 700 medlemsbedrifter som sysselsetter over 77 000 ansatte.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Tette gapet mellom boligbehov og faktisk boligforsyning.
- ❖ At vedlikeholdsetterslepet på veg- og jernbanenettet reduseres, og at rammene for drift og vedlikehold er stabile over tid.
- ❖ Sikre at samlede skatter og avgifter bidrar til at bedrifter og eiendom forblir på norske hender.
- ❖ Legge til rette for at det yrkesfaglige utdanningstilbudet dimensjoneres etter tilgjengelig antall læreplasser og samfunnets behov for kompetanse.
- ❖ Innføre regler som åpner for innleie fra bemanningsforetak.
- ❖ I dialog med byggenæringen innføre forutsigbare og konkrete utslippskrav til bygg, inkludert materialer, i byggteknisk forskrift, og utarbeide en plan for hvordan kravsnivåene skal strammes inn mot 2030.

Byggenæringen er en viktig næring som skaper store verdier over hele landet. Vi utfordrer med dette innspillet også partienes programkomiteer til å omtale hvilken rolle Norges største fastlandsnæring skal spille i samfunnet og hvordan næringen skal utvikles videre med et eget kapittel i partiprogrammet.

En seriøs og produktiv byggenæring

Byggenæringen i Norge skal levere godt håndverk, varige løsninger og infrastruktur som dekker samfunnets behov. Nye løsninger skal bidra til at kvaliteten øker og at klimagassutslipp og ressursbruk reduseres. Samtidig må bygge- og driftskostnadene holdes på et forsvarlig nivå. Potensialet for effektivisering, digitalisering og energieffektivisering må fullt ut utnyttes for å skape nye verdier for innbyggere og næringslivet. Det vil fremover også bli enda viktigere å ta vare på det vi allerede har bygget.

En forutsigbar og stabil boligpolitikk

Eierlinjen i norsk boligpolitikk må fortsatt stå sterkt og flere må få mulighet til å eie egen bolig. Det må legges til rette for jevn bygging av nye boliger, slik at boligforsyningen holder tritt med boligbehovet. For å opprettholde eierlinjen bør tilgjengelig areal til boligbygging være 2,5-3,5 ganger boligbehovet for å virke prisdempende over tid.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Forutsigbare rammevilkår, stabil boligbygging og sterk eierlinje skal være førende for norsk boligpolitikk.
- ❖ Tette gapet mellom boligbehov og faktisk boligforsyning, og pålegge kommunene å tallfeste fremtidig boligbehov.
- ❖ Utvikle regelverk og finansieringsmodeller for å holde kostnadene ved bygg og drift av bolig nede og sikre bosetting i hele landet.
- ❖ Redusere plan- og byggesaksbehandling gjennom standardisering, effektivisering og forenkling av planprosesser.
- ❖ Tilpasse boliglånsforskriften til den aktuelle markedssituasjonen slik at den ikke gir unødvendige hindre for boligmarkedet.
- ❖ Styrke Husbanken for å sikre nødvendig boligforsyning, herunder bygging av trygghetsboliger.
- ❖ Når plan- og bygningsloven skal gjennomgås for å tilpasses klima- og naturmål må også andre samfunnsinteresser slik som grønn industriutvikling og tilstrekkelig boligproduksjon vektlegges.

Behov for vekst i det offentlige boligtilbudet og et seriøst utleiemarked

Det kommunale boligtilbudet må styrkes for å dekke behovet for vanskeligstilte i boligmarkedet, omsorgsboliger og trygghetsboliger. Leiemarkedet må dimensjoneres for gode og stabile boforhold både for de som er i leiemarkedet for en kortere eller lengre periode. Kommunene må øke bruken av tilvisningsavtaler til å skaffe flere egnede utleieboliger i samarbeid med private utbyggere og Husbanken.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Styrke Husbankens rolle for å dekke det offentlige boligbehovet.
- ❖ Øke andelen profesjonelle boligutleieaktører slik at leietakere i større grad møter et leiemarked med god kvalitet og ordnede forhold.
- ❖ Bygge minst 3000 studentboliger årlig frem til målet om dekningsgrad på 20% er nådd.

Bolig og helsepolitikken

Den økende andelen eldre over 80 år legger press på helse- og omsorgstjenestene. Dagens boliger må tilpasses bedre slik at eldre kan bo lengst mulig hjemme. Installering av heis i eksisterende blokkbebyggelse kan være et viktig tiltak. Ofte øker kommunenes omsorgsutgifter unødige mye som følge av at omsorgstrappen mangler et trinn. Det bør derfor etableres flere trygghetsboliger for personer som ikke har behov for heldøgns omsorg, men som heller ikke lenger kan bo hjemme uten tilsyn. Flyktningeboliger bygd med livsløpsstandard kan eksempelvis brukes om som trygghetsboliger hvis nivået på ankomster til Norge reduseres i perioder.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ At kommuner også kan søke om investeringstilskudd til trygghetsboliger for eldre.
- ❖ At Husbanken kan stimulere til at husholdninger og boligbyggelag kan tilpasse sine boliger for at eldre skal kunne bo lengst mulig hjemme.
- ❖ At eldre også kan få husbanklån til seniorboliger inklusive fellesarealer.
- ❖ Sikre at kommunene har nok boligkapasitet til å bosette flyktninger ved å øke Husbankens tilskuddsramme til kommunale utleieboliger.

Samferdsel, klimatilpasning og beredskap

Effektiv samferdsel og transport er en viktig rammebetingelse for verdiskaping i Norge og bosetting i alle deler av landet. Mer ekstremvær og fysisk klimarisiko understreker behovet for solid infrastruktur som er tilpasset klimaendringene. For at anleggsnæringen skal ha en kapasitet som samsvarer med samfunnets behov, må vedlikeholdsbudsjettene holdes på et stabilt høyt nivå. Veksten i godstransport kan ikke håndteres med dagens transporttilbud. Det må derfor legges til rette for økt tonnasje og færre biler på veien.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Legge fram en realistisk og forutsigbar NTP som følges opp.
- ❖ At vedlikeholdsetterslepet på veg- og jernbanenettet reduseres og pålitelighet og framkommelighet øker.
- ❖ Bruke NTP til å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene.

- ❖ Sikre stabile rammer for utbygging av ny infrastruktur og drift og vedlikehold over tid.
- ❖ At krav til vedlikehold, modernisering, sikkerhet og beredskap for bygg og infrastruktur skjerpes for å opprettholde beredskapen i hele landet.
- ❖ Øke rammene til flom-, ras- og skredsikring, og sikre at fremtidige reparasjoner dimensjoneres for å tåle en ny tilsvarende hendelse.
- ❖ Flytte mest mulig gods fra vei til sjø og bane, og øke fremføringshastigheten.
- ❖ Fjerne flaskehalsar og fullføre bruiprogrammet for å legge til rette for økt verdiskaping i hele landet.
- ❖ Utvikle sammenhengende strekninger for næringstransport.
- ❖ Bruke innovative anskaffelser og tidlig involvering som modell for å få mer igjen for pengene i utbygging, drift og vedlikehold av veg og bane.
- ❖ Rendyrke statens rolle som byggherre og la private entreprenører utføre drift og vedlikehold også på jernbane.
- ❖ Gjennomgå drifts- og vedlikeholdskontraktene med mål om å få mer vedlikehold ut av pengene, og på den måten vri mer av midlene over fra drift til vedlikehold.

Skatt og finanspolitikk

Forutsigbare rammebetingelser for bolig- og eiendomspolitikken er nødvendig for å sikre et velfungerende marked som oppfyller boligbehovet. Boligmangelen i landet er økende, og skatteinnretningen er heller ikke godt nok innrettet for nødvendige vedlikeholdstiltak eller miljøoppgraderinger.

Den samlede skatte- og avgiftspolitikken må sikre at det er attraktivt med privat norsk eierskap.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Sikre at samlede skatter og avgifter bidrar til at bedrifter og eiendom forblir på norske hender.
- ❖ Fjerne formuesskatt på arbeidende kapital.
- ❖ Beholde dagens moderate boligbeskatning.
- ❖ Innføre saldoavskrivning for profesjonell boligutleie, noe som gjør det mer attraktivt for utleieaktører å investere i nye boligbygg.
- ❖ Harmonisere avskrivningsreglene for næringsutleie og boligutleie.
- ❖ Fjerne dokumentavgiften for grunnkonstruksjoner.
- ❖ Tydeliggjøre mva-fradrag på brakkerigger.
- ❖ Sikre at mva-fradrag for tekniske installasjoner som pålegges utbyggere i sin helhet tilfaller private.

Effektivisering og digitalisering

Økt digitalisering i byggenæringen er viktig for økt produktivitet, seriøsitet og for å nå klima- og miljømål. Det er viktig at fagmyndighetene, som regulerende myndighet og som offentlig bestiller, tar en aktiv rolle for å sikre at nye krav er godt tilpasset næringslivet, der produsenter og andre aktører i verdikjeden får god informasjon som grunnlag for rask og god implementering. Det må også jobbes videre med sporbarhet og effektivisering av informasjonsflyt i bygge- og anleggsprosjekter, i byggesaksbehandling og i offentlige anbud.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ At myndighetene sammen med byggenæringen legger til rette for digital sporbarhet på materialer, produkter og bygg for sirkulær ressursbruk, kostnadseffektivitet og seriøsitet.
- ❖ Sørge for at offentlige anskaffelser i størst mulig grad benytter omforente standardkontrakter og at standarder som er obligatoriske å benytte i lovverket er rimelige og tilgjengelige for alle.
- ❖ Utvikle og digitalisere offentlige registre og ordninger som deler informasjon og legger til rette for at seriøsitetskrav etterleves.
- ❖ At myndighetene i samarbeid med byggenæringen følger opp utvikling og implementering av digitale produktpass, med mål om å sikre god digital informasjonsflyt og sporbarhet.
- ❖ Sikre fagmyndighetene tilstrekkelige ressurser for å følge opp bedrifter som påvirkes av regelendringer som følge av EUs Green Deal og av Åpenhetsloven.
- ❖ At offentlige byggherrer innen bygg og anlegg åpent rapporterer på relevante indikatorer for å kunne sammenligne prosjekter og spore utvikling over tid.
- ❖ Øke andelen FoU-midler til byggkvalitet og redusert klimafotavtrykk.
- ❖ Det offentlige bør utrede hvordan kontroll av seriøsitetskrav og prekvalifisering av leverandører kan digitaliseres for å redusere byråkrati og forenkle arbeidet for de seriøse leverandørene.

God tilgang på kompetanse

Tilgang på tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft er en forutsetning for verdiskaping. Økte krav til kvalitet, effektivitet og energisparing medfører behov både for flere ansatte med spesifikk fagkompetanse og høy rekruttering til bransjene.

Byggenæringen ønsker å være en bidragsyter i den tverrpolitiske ambisjonen om å skape en mer praktisk skole, hvor praktiske ferdigheter må spille en viktigere rolle.

En styrket fag- og yrkesopplæring

Både offentlig sektor og privat næringsliv er tydelig på at det er behov for en fortsatt satsing på fag- og yrkesopplæring og høyere yrkesfaglig utdanning frem mot 2030. For å sikre god rekruttering er det nødvendig å styrke de praktiske fagene i barne- og ungdomsskolen.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Øke innslag av yrkesrettet undervisning i barneskolen.
- ❖ Styrke de praktiske fagene, som sløyd, i grunnskolen.
- ❖ Øke antall studieplasser i fagskolen i tråd med næringslivets behov for kompetanse, i alle regioner.
- ❖ Sikre mulighet for at fagskolene kan tilby utdanning gjennom moduler for å gjøre det lettere for ansatte i mindre bedrifter å kombinere jobb og skole.
- ❖ Sikre desentralisert yrkesfaglig studietilbud med høy faglig kvalitet, gode fasiliteter og oppdatert utstyr som imøtekommer næringslivets behov.
- ❖ Ekstra øremerkede midler til fylkene for å opprette klasser i små håndverksfag, slik at fagene blir søkbare og kan realiseres i de fylker der det er behov.
- ❖ Øke lærlingetilskuddet i tråd med konsumprisindeksen.
- ❖ Realisering av ny modell for utstyrsdeling mellom videregående skoler.
- ❖ Etablere et nasjonalt dimensjoneringsverktøy for kartlegging av behovet for lærlinger.
- ❖ Legge til rette for at det yrkesfaglige utdanningstilbudet dimensjoneres etter tilgjengelig antall læreplasser og samfunnets behov for kompetanse.

Fagskole, UH-sektor og FoU som leverer etterspurt kompetanse og kunnskap

Universitets- og høyskolesektoren må sikre tilgang på rett kompetanse i næringslivet. Det er viktig at samspillet mellom utdanningsinstitusjonene og bedriftene våre styrkes og systematiseres. Utdanningene må bli mer praksisnære og arbeidslivsrelevante. Det er viktig å få på plass den yrkesfaglige utdanningssøylen, både for å anerkjenne yrkesfagene og etablere en sterkere kobling mellom utdanning og arbeidsliv.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Incentivbaserte ordninger som stimulerer til kortere og moduliserede utdanningsløp.
- ❖ Økt samarbeid mellom fagskole og universitet/høyskole.
- ❖ Fagskolene må sikres mer robuste fagmiljø som er akkrediterte innen sine fagområder til å effektivt kunne opprette utdanningsløp som næringslivet etterspør.
- ❖ Bygge den yrkesfaglige utdannings søylen til å tilsvare samme nivå som den akademiske.
- ❖ Tilrettelegge for smidig overgang for videreutdanning fra yrkesfaglig høyskoleutdanning til universitetsutdanning.
- ❖ Etablere et nasjonalt senter for yrkesfaglig utdanning.

Inkludere flere i byggenæringen og utvikling av etter- og videreutdanningstilbudene

SSB anslår at Norge kan mangle 90 000 fagarbeidere i 2035, og at morgendagens utfordringer i stor grad vil møtes med dagens arbeidsstyrke. Kapasiteten og kvaliteten på alle nivåer i utdanningstilbudet må utvikles for å møte samfunnets behov for kompetent arbeidskraft. Gode rammebetingelser for inkludering og livslang læring er viktig i møte med fremtidens omstillings- og kompetansekrav.

Regjeringen etablerte i 2019 et treparts-bransjeprogram for kompetanseutvikling der staten og partene i arbeidslivet samarbeider om å øke deltakelsen i kompetanseutvikling innenfor industri- og byggenæring. Målet med bransjeprogrammene er å utløse kompetanseutvikling som gi økt produktivitet og omstillingsevne, både for bedrift og ansatt.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Alle fylker skal tilby ordningen Fagbrev på jobb, for å øke antallet fagarbeidere og redusere andelen ufaglærte i norsk arbeidsliv. Ordningen må finansieres som lærlingeordningen med tilskudd fra staten.
- ❖ Tillate at norsk fagopplæring gjennomføres på engelsk med de samme kravene i læreplanen i hvert enkelt fag, tilsvarende annen utdanning i Norge som gjennomføres på andre språk.
- ❖ Videreutvikle modeller for realkompetansevurdering og verdsetting av kompetanse utviklet i arbeidslivet.
- ❖ Styrke og utvide yrkesrettet språkopplæring for innvandrere og flyktninger som bosettes i kommunene.
- ❖ Jobbe for å øke andelen kvinner som søker seg til utførende del av næringen.
- ❖ At det gjennomføres en kompetansereform for arbeidslivet som tar utgangspunkt i prinsippene for, og erfaringene fra, bransjeprogrammene.
- ❖ Sikre at permitterte kan starte med kompetanseheving umiddelbart etter permitteringen inntreffer.

Kutte utslipp og bygge klimaløsninger

Klima- og miljøutfordringene er vår tids største utfordring og krever en storstilt og koordinert innsats. Forutsigbarhet og gode rammevilkår er avgjørende for den raske omstillingen norsk næringsliv skal gjennom. Norge har forpliktet seg til å kutte klimagassutslippene med 55 prosent innen 2030. Det betyr at politikerne i kommende stortingsvalgperiode må treffe kloke beslutninger og levere tiltak som matcher et høyt ambisjonsnivå. For å få til en rask klimaomstilling også i byggenæringen, er det avgjørende at det skapes et marked for produkter med lave CO²-utslipp.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ I dialog med byggenæringen innføre forutsigbare og konkrete utslippskrav til bygg, inkludert materialer, i byggteknisk forskrift, og utarbeide en plan for hvordan kravsnivåene årlig skal strammes inn mot 2030.
- ❖ Utarbeide klima-, miljø- og energikrav til alle offentlige bygg- og anleggsprosjekter.
- ❖ Offentlige bygg- og anleggsprosjekter skal minimum halvere utslippene sine fra 2025.
- ❖ Stimulere til bygging av forbildeprosjekter, også i offentlig regi.
- ❖ Utslippsfrie bygge- og anleggsplasser i 2035, med forutsigbare støtteordninger og krav i kontrakter.
- ❖ Økte avskrivningssatser på miljøbygg.

Energieffektivisering i bygg

Det er et stort potensial for energieffektivisering av bygg i Norge. Energikommisjonen anslår et potensial for energieffektivisering og lokal energiproduksjon på 25-41 TWh til andre formål i 2030. Energieffektivisering av bygg er en varig investering som vil frigjøre kraft i et presset energimarked.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Mål om at samlet energibruk i bygg i 2030 ikke skal overstige 69 TWh, og redusere strømbehovet til 54 TWh i bygningsmassen i 2030.
- ❖ Innføre utløsende støtteordninger til energieffektiviseringstiltak i husholdningene og næringsbygg i tråd med ambisjonen om å redusere forbruket til 69 TWh energibruk i 2030.
- ❖ Implementere EUs reviderte bygningsenergidirektiv, og legge fram en forpliktende plan for hvordan ulike bygningskategorier skal oppfylle direktivet.
- ❖ Utrede alternative incentivordninger for finansiering av energieffektivisering etter 2030.

- ❖ Tilrettelegge for at utlånsforskriften kan gi incentiver til energieffektivisering.
- ❖ Krav til energieffektivisering av eksisterende offentlig bygningsmasse.
- ❖ Etablere ordning for hvite sertifikater (energispårebevis) og energispåreforpliktelser hos sluttbrukere av strøm.
- ❖ Ta i bruk energispårekontrakter for å få kartlagt og realisert det lønnsomme energieffektiviseringspotensialet i offentlige bygg.

Natur og arealbruk

Byggenæringen utfører viktige samfunnsoppdrag i å bygge gode boliger, formålsbygg og infrastruktur, der bærekraftig forvaltning av natur og arealer er en forutsetning for både langsiktig tilgang på byggematerialer og god stedsutvikling. Norge har forpliktet seg til FNs naturavtale, og næringen spiller en nøkkelrolle i oppfølgingen av avtalen. Det er viktig at det er en god balanse mellom rammebetingelser og de forpliktelser byggenæringen påtar seg.

Arealbruk og naturmangfold

Bærekraftig samfunnsutvikling må ligge til grunn i all samfunnsplanlegging. FNs naturavtale må følges opp med næringsvennlige spilleregler felles for hele landet. Det er viktig at forvaltningen av natur og naturmangfold er forutsigbar og effektiv, og sees opp mot andre samfunnshensyn. Grå arealer må i større grad utnyttes og det bør legges til rette for at det kan bygges høyere både i nybygg og ved transformasjon av eksisterende bygningsmasse.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ I arbeidet med naturavtalen må det være en helhetlig tilnærming til natur, klima og andre samfunns mål.
- ❖ Utrede hvordan arealnøytralitet kan etableres som et prinsipp for alle infrastrukturprosjekter.
- ❖ Videreutvikle kunnskapsgrunnlaget og etablere omforente nasjonal metodikk for arealnøytralitet.
- ❖ Økt fortetting og utnyttelse i områder med høyt bolig- og næringsbehov og utnyttede grå arealer i større grad for å utnytte ressurser som allerede er tatt i bruk.
- ❖ Sikre like og forutsigbare rammevilkår knyttet til arealbruk i hele landet med omforente metoder for måling.
- ❖ I oppfølgingen av naturavtalen, må verdiskaping i Norge vektlegges i konkurranse mot utlandet.

Sirkulær ressursbruk

De fleste bygg og infrastrukturkonstruksjoner som står om hundre år er allerede bygd. Vi må ta godt vare på det vi har, og sikre at kvaliteten på eksisterende bygningsmasse og infrastruktur forbedres. Robuste løsninger og produkter som tåler klimaendringene og forventet belastning må velges ved både nybygging og rehabilitering, slik at investeringene blir så lange som mulig. Ressursene må utnyttes bedre og avfallsmengdene reduseres. Det må legges bedre til rette for økt ombruk og materialgjenvinning.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Det må legges til rette for lang levetid på bygg, ombruk, materialgjenvinning av materialer og produkter.
- ❖ Gjøre det enklere og lønnsomt å bruke ressurser på nytt, blant annet gjennom krav til produktdokumentasjon.
- ❖ Legge til rette for økt gjenbruk av masser for å redusere utslipp og spare arealer.
- ❖ Produsenter og grossister må få et eget regelverk å forholde seg til for retur, redesign og håndtering av sine produkter.
- ❖ Frita ombrukte byggevarer for mva.
- ❖ Lage et hurtigspor for resertifisering av ombruksmaterialer.
- ❖ Automatisk godkjenne ombruksmaterialer uten miljøgifter som ikke skal brukes i bærende konstruksjoner.
- ❖ Utvide returordningen for vinduer i avfallsforskriften til å omfatte alle typer isolerglassruter.
- ❖ Boliger må tilrettelegges for endring og påbygg med flere etasjer for å bosette en ny generasjon.

Enkelt å være seriøs

Norsk arbeidsliv skal kjennetegnes av at det er trygt, produktivt og godt organisert. Seriøse bedrifter må være foretrukne for både offentlige og private kunder, og i forbrukermarkedet.

I samarbeid med organiserte arbeidsgivere og en sterk fagbevegelse, må staten være en aktiv pådriver for at vi sammen bekjemper sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og useriøse aktører i arbeidslivet. Byggenæringen ønsker balanserte og tøffe krav til bedriftene velkommen for å hegne om seriøse aktører og øke tilliten mellom aktører i bransjen og mellom samfunnet og næringen.

For at seriøsitetskravene som stilles skal ha ønsket effekt er det nødvendig at kravene er hensiktsmessige, forholdsmessige og følges opp. Det forplikter alle relevante tilsynsmyndigheter til å utføre kontroll, men også at kravene i seg selv utformes og implementeres på en måte som gjør det enklest mulig å være seriøs og vanskelig å

ikke følge avtalte spilleregler. Nye krav fra det offentlige må medføre at det også utvikles digitale systemer for å sikre at krav etterleves.

Myndighetene må også, sammen med partene, aktivt bidra til arbeidet for rammebetingelser og tiltak som sikrer at bygg- og anleggsarbeid gjennomføres med minimal risiko for arbeidsskadedødsfall og alvorlige skader.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Videreutvikle en felles Norgesmodell for offentlige anskaffelser som når de overordnede bærekraftsmålene, med forutsigbare og gjennomførbare krav og forholdsmessige sanksjoner.
- ❖ At utredning av nye krav og forventninger også inkluderer hvordan kravene skal praktiseres, kontrolleres og hva det utløser av behov for kompetanseheving.
- ❖ Opprettelse av "Lille-Doffin" for mindre offentlige kontrakter.
- ❖ At tilsynsmyndighetene tilføres tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å utøve nødvendig kontrollvirksomhet, og etablere et førstelinjetilsyn. Økt kontroll må ha som hensikt å stanse useriøs og konkurransehennende virksomhet.
- ❖ Stille krav om at alle bygge- og anleggstiltak utført på eiendom av et foretak, med verdier over 1/2 G inkludert mva., skal registreres.
- ❖ At det offentlige legger til rette for automatisert dataflyt mellom offentlige registre og relevante seriøsitsordninger.
- ❖ At det stilles krav til fag-/svennebrev til utførende bedrifter for å sikre byggkvalitet.
- ❖ Kreve i offentlige kontrakter at leverandører benytter maskinregister, a-registeret, kompetanseregisteret og StartBank for å effektivisere seriøsitsarbeidet.

Et trygt arbeidsliv og et styrket partssamarbeid

Norge skal bevare og utvikle verdens beste arbeidsliv. Hovedregelen skal være faste ansettelser. Høy organisasjonsgrad blant bedrifter og ansatte er et fundament for den norske modellen.

Det er over mange år utviklet et utstrakt samarbeid rundt HMS i byggenæringen. Det er viktige bidrag for et skadefritt og utviklende arbeidsmiljø. Det bør åpnes for at myndighetene kan gi finansiell støtte til de etablerte bransjesamarbeidene for å styrke og utvikle disse videre.

Innstramningene i innleiereglene rammer bedriftene uforholdsmessig hardt og er ikke proporsjonale. Byggenæringen er oppdragsbasert, og det er behov for ordninger

som kan sikre bedriftene nødvendig fleksibilitet. Det bør derfor åpnes for å finne ordninger som sikrer større fleksibilitet for bedrifter enn hva situasjonen er i dag.

NHO Byggenæringen foreslår at følgende innarbeides:

- ❖ Innføre regler som åpner for innleie fra bemanningsforetak.
- ❖ Fjerne innleieforbudet for bygg i Oslofjord-området.
- ❖ Legge til rette for høy organisasjonsgrad og et styrket partssamarbeid.
- ❖ Etablere en permanent finansiell støtte til drift av Samarbeid for sikkerhet i bygg og anlegg (SfS BA).